

רצונו של הילד אל מול טובתו

מאת: איתן ליפסקר, עו"ד

הפסיקה הישראלית הדגישה בעבר את מרכזיותו ואף בלעדיותו של שיקול טובת הילד, כאשר מדובר בנושאים הנוגעים לילדים. בחלק מפסיקת בית המשפט העליון שמלפני מספר עשורים ניתן למצוא ביטויים חד משמעיים לפיהם בית המשפט אינו שוקל שום שיקול נוסף, פרט לטובתו של הקטין. לעומת גישה קשיחה זו ניתן להבחין כי אמנת האו"ם לזכויות הילד מעניקה לטובת הילד (אינטרס הילד) מעמד של שיקול ראשוני מתוך שיקולים נוספים.

שיקולים נוספים עשויים להיות אינטרסים של ההורים או מי מהם וכן שיקולים נוספים שיש לאזנם, במסגרת בדיקת טובתו של הילד.

אחד השיקולים, אשר תופס כיום מקום שלא ניתן לו בעבר, הנו רצונו של הילד. כיום גוברת הנטייה שלא להתעלם מרצונו של הילד וכן לא לנהוג ברצון זה בפטרונות של מי שמבין יותר טוב מהילד עצמו מהו רצונו. אכן, רצונו של הילד אינו תואם תמיד את טובתו, כמו כן קיים חשש, כפי שיובהר להלן, כי התייחסות לרצונו של הילד תוביל לתופעות בלתי רצויות, אולם יחד עם זאת, כאמור, הולכת ומתחזקת המגמה לבדוק ולהתייחס לנתון זה וזאת כחלק מהמגמה להדגיש את עצמאותו ואת זכויותיו של הילד.

עם זאת, ההתייחסות לרצונו של הילד כחלק מהשיקולים הנוגעים לבדיקת טובתו אינה מתעלמת מהצורך לבדוק האם רצונו של הילד הנו אימפולסיבי ובעיקר, האם רצונו של הילד אינו אלא רצונו של אחד המבוגרים, המשפיע עליו ומדבר למעשה מתוך גרונו של הילד.

במסגרת בדיקת רצונו, תחושותיו, דעותיו ועמדתו של הילד לגבי העניין הנדון יש לתת את הדעת, בין היתר, לנושאים הבאים; לשלומם הגופני והנפשי, לגילו ולהתפתחותו ובכלל זה למימד הזמן בחייו, להשפעת הנושא הנדון על חייו בהווה ובעתיד, לקשריו ויחסיו עם הוריו ועם דמויות משמעותיות אחרות בחייו, לעמדת הוריו ודמויות משמעותיות אחרות בחייו על הנושא הנדון, לידע המקצועי הרלבנטי לעניין הנדון.

על אף האמור לעיל חשוב לזכור כי לעיתים, עצם ההיזקקות לרצונו של הילד - ובוודאי כאשר ההכרעה בסוגיה מבוססת על רצון זה - עשויה להביא, לא רק לפגיעה בילד עצמו, אלא גם בקשריו עם בני המשפחה והדמויות הנוגעות לענין. חשוב מאוד אפוא להמנע ממצב בו ההכרעה בענין שבנדון עוברת לילד, או ממצב בו הוא מודע לכך שעמדתו היא המכריעה בענין.